Nº. 2. 1853.

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT
des Maandags-, Woensdags- en Zaterdags-avonds.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . „ 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

DONDERDAG 28 APRIL.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, nº. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . ƒ 3.00.
Voor de overige steden des Rijks . . . . „ 3.50.

Men abonneert zich bij alle Boekhandelaren en Post-Directeuren des Rijks.

Berigt.

De eerste vijf nommers worden gratis toegezonden; het zesde alleen op aanvrage.

Na het *zesde nommer* ontvangen onze lezers geregeld mededeeling van de Amsterdamsche beurs van denzelfden dag.

De ontbinding der Tweede Kamer.

De Tweede Kamer is ontbonden. Dat was te verwachten. Het ministerie, dat eene *partij* vertegenwoordigt, durfde niet te verschijnen voor de vertegenwoordiging der *Natie*. Men zou onmiddellijk zijne magteloosheid hebben ten toon gesteld.

De ontbinding heeft plaats gehad ten gevolge eener voordragt van al de Ministers, die wij, in ons volgend No., aan *de waarheid* zullen toetsen.

Voorshands bepalen wij ons tot drieërlei wensch:

Dat de strijd, die thans geopend is, een strijd zij op zuiver *politiek* terrein; opdat godsdiensttwist de gemoederen niet verbittere en eene klove stichte, die voor demping onvatbaar is;

Dat de strijd loijaal zij, en het ministerie direct noch indirect, invloed oefene op de verkiezingen; maar als zijn voorganger eenvoudig toeschouwer daarbij blijve;

Dat de Natie kalm blijve en bedaard en, waardig de taak, waartoe zij thans is geroepen, haar pligt vervulle.

Dan zal de eendragt worden hersteld; maar dan ook zal zegevierend blijken, of eene *partij*, dan wel de Natie, het tegenwoordig Ministerie op het kussen heeft getild.

De stukken, betrekkelijk de ontbinding bekend gemaakt, volgen hieronder:

AAN DEN KONING!

Het heeft Uwe Majesteit behaagd gebruik te maken van het regt, bij de Grondwet aan den Koning toegekend, het meerendeel Harer Ministers op hun verzoek eervol te ontslaan, en een ander Kabinet te doen optreden.

Wij ontveinzen ons niet de moeijelijkheid van de taak, welke wij op ons hebben genomen; maar wij hebben ze aanvaard, bewust van de zuiverheid onzer bedoelingen en gesterkt door het vertrouwen, hetwelk Uwe Majesteit ons heeft gelieven te schenken.

Zoo wij ons hebben veroorloofd al dadelijk aan Uwe Majesteit het voorstel te rigten tot sluiting der zitting van de Staten-Generaal, het was omdat het ons oirbaar en voorzigtig voorkwam, aan de opgewondenheid van het tegenwoordig oogenblik geen voedsel te geven door openbare discussiën; maar ook om aan Uwe Majesteit en aan ons den noodigen tijd te verschaffen om te beraden, wat verder in het algemeen belang te doen staat.

Wij hebben daartoe nagegaan en overwogen de jongste gebeurtenissen en hetgeen meer onmiddellijk aanleiding heeft gegeven tot het aftreden onzer voorgangers, ten einde daaruit nuttige wenken en aanwijzingen te ontleenen voor de toekomst.

Het is ons voorgekomen, dat er noch over de onschendbaarheid der Grondwet, noch over het onraadzame om in die wet wijzigingen te brengen, eenige twijfel behoort te bestaan.

Uwe Majesteit kan, even als elk Zijner onderdanen, over het doeltreffende van enkele bepalingen der Grondwet bedenkingen hebben: maar bij vernieuwing is ons Uwer Majesteits wil en begeerte gebleken, om deze wet der wetten te onderhouden en te handhaven.

Ook wij, Sire, zijn door gelijke gevoelens bezield. Wij beschouwen de Grondwet, ofschoon zij wel, gelijk elk menschelijk werk, hare gebreken zal hebben, als een hechten band tusschen Koning en Volk, als een hoeksteen van het maatschappelijk gebouw, waaraan niet moet worden geroerd. Er is dan ook niemand onzer, die er aan denkt, om in de Grondwet eenige wijziging voor te dragen, en het zal ons streven zijn, om hare eerlijke uitvoering te verzekeren: eene uitvoering, waardoor zoowel de regten en de vrijheden der Natie, als de regten en prerogatieven der Kroon ongeschonden worden bewaard.

Maar, Sire, reeds bij velen is twijfel ontstaan, of de afgetreden ministers de Grondwet wel in dien zin opvatteden en toepasten, waarin zij is ontworpen, overwogen en vastgesteld.

Wij zouden hier kunnen wijzen naar artt. 131 en 140 der Grondwet, met het oog op sommige, weinig milde bepalingen der daaruit voortgevloeide wetten; naar art. 148, met het oog op de poging, bij de voordragt der comptabiliteitswet gedaan, om de regterlijke uitspraken tegen den Staat krachteloos te maken; naar art. 195, in verband met het eerste en tweede ontwerp van armenwet; maar wij moeten meer bepaald verwijzen naar de bepalingen der Grondwet omtrent de godsdienst.

Wij erkennen en wij verheugen er ons in, dat in die bepalingen de vrijheid van godsdienstige belijdenis, in den ruimsten zin, is verzekerd, en de inrigting der kerkgenootschappen niet aan het wereldlijk gezag is opgedragen; maar wij vinden tevens in de Grondwet, naast de vrijheid en gelijkheid van bescherming aan alle kerkgenootschappen verleend, verantwoordelijkheid naar de wet, en bovenal een toezigt, den Koning opgedragen, waardoor Hij in staat wordt gesteld, om rust en vrede in zijn Rijk te bewaren.

Wij gelooven, dat deze bepalingen met beleid en met de meest mogelijke onpartijdigheid moeten worden gehandhaafd, opdat elke godsdienstige belijdenis waarlijk vrij blijve, en elk kerkgenootschap gelijke bescherming geniete.

Wij zijn van oordeel, dat de handhaving daarvan moet strekken om te bereiken de bedoelingen, welke Uwe Majesteit hebben geleid bij het veranderen van het Ministerie, namelijk, wegneming van spanning, door, met eerbiediging van de regten der Roomsch-Catholieken, eene billijke bevrediging te verschaffen aan een groot gedeelte der natie; bevrediging, welke deze niet kan vinden in de laatste mededeeling door den Minister van Buitenlandsche Zaken aan het Hof van Rome gedaan.

Overigens achten wij minder inmenging van het centraal gezag, en eene mildere toepassing van de bepalingen der Grondwet en van de daaruit voortvloeijende organieke wetten betreffende de huishouding van de gewesten en van de gemeenten in den Staat allezins raadzaam.

Evenzoo zijn wij van oordeel, dat de bepaling van art. 54 der Grondwet: *De uitvoerende magt berust bij den Koning*, voor de Raadslieden der Kroon geene doode letter moet zijn; maar dat zij bij eene natie, wier leus van vereeniging is Vaderland en Koning, den Koning in eere moeten houden; zoodat aan Hem alleen de eer der regering en aan de Ministers de zedelijke en wettelijke verantwoordelijkheid daarvan zal verblijven.

Wij hebben het vertrouwen, dat deze onze beschouwingen ook die zijn van het grootste deel der Natie; maar wij mogen niet ontveinzen, dat zij op dit oogenblik kunnen schijnen eenzijdig te zijn, in zooverre in de Tweede Kamer der Staten-Generaal zich een aaneengesloten aantal stemmen heeft vertoond, ter ondersteuning eener meer tegenovergestelde rigting.

Hieromtrent mag intusschen geen twijfel blijven bestaan, en in dergelijke omstandigheden, wanneer de Regering oordeelt, dat de Vertegenwoordiging of een deel daarvan niet uitdrukt de denkwijze en den zin der Natie, moet het, door eene ontbinding van beide of van eene dier Kamers, en door eene nieuwe verkiezing, blijken, of de afgevaardigden inderdaad de meening der Natie uitdrukken.

Dit middel om eene duidelijke verklaring van de Natie te vragen en te erlangen moet, naar onze overtuiging, in deze oogenblikken worden toegepast, en wij stellen dan ook Uwe Majesteit eerbiedig voor, om tot de ontbinding der Tweede Kamer te besluiten.

Doch even noodig als het is, dat tusschen den Koning en Zijnen Raad algeheele overeenstemming besta ten opzigte van het te volgen regeringsstelsel, even billijk schijnt het ons toe dat de Natie, bij het instellen van een beroep op hare denkwijze, met de beschouwingen der Regering omtrent dat stelsel worde bekend gemaakt. Zij heeft er aanspraak op, te weten, wat zij van een nieuw opgetreden bestuur mag wachten. Het is om die reden, dat wij ons veroorloven aan Uwe Majesetit voor te stellen om goed te vinden, dat deze voordragt van Uwer Majesteits Ministers, door Hoogstdezelve goedgekeurd, in de *StaatsCourant* worde opgenomen, te gelijk met het besluit van de ontbinding der Tweede Kamer.

's Gravenhage, den 26sten April 1853.

De Minister van Buitenlandsche Zaken, VAN HALL.
De Minister van Kolonien, CHS. F. PAHUD.
De Minister van Justitie, D. DONKER CURTIUS.
De Minister voor de Zaken van de R. K. Eeredienst, LIGHTENVELT.
De Minister van Marine, J. ENSLIE.
De Minister van Oorlog, BON. FORSTNER VAN DAMBENOY.
De Minister van Finantien, VAN DOORN.
De Minister van Binnenlandsche Zaken, VAN REENEN.

AAN DEN RAAD VAN MINISTERS.

Wij hebben onderteekend het ontwerp van besluit aangeboden bij Uwe voordragt van heden, strekkende tot ontbinding van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Wij keuren tevens goed dat die voordragt, benevens dit Ons antwoord, te gelijk met Ons besluit in de *Staats-Courant* worden opgenomen, maar Wij verlangen ook dat openbaar gemaakt worden de stukken, welke verder te dier gelegenheid onder het oog der Natie behooren te worden gebragt.

's Gravenhage, den 26sten April 1853. WILLEM.

WIJ WILLEM III, enz.
Op de voordragt van den Raad van Ministers;
Gezien art. 70 der Grondwet,
Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt, met de dagteekening van dit besluit, ontbonden.

Art. 2. Tot de verkiezing der leden van de Nieuwe Kamer zal worden overgegaan op Dingsdag den 17den Mei 1853.

Art. 3. De eerste zamenkomst der nieuw verkozen Kamer wordt bepaald op Dingsdag 14 Junij.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschriften zullen worden gezonden aan de beide Kamers der Staten-Generaal, aan den Raad van State, aan de Departementen van Algemeen Bestuur, aan de Algemeene Rekenkamer, en hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's Gravenhage, den 26sten April 1853.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
VAN REENEN.

De Heer van Hall en de Bisschoppen.

Men kan, dunkt ons, niet genoeg aantoonen en bewijzen, dat de heer van Hall, het hoofd van het tegenwoordig ministerie zonder hoofd, gebruik heeft gemaakt van eene agitatie, daartoe opgewekt, om zich op nieuw in het bestuur vast te zetten, zonder ooit een oogenblik bij magte of willens geweest te zijn, om te doen waartoe hij blijkbaar is geroepen en dat hij zich laat aanleunen.

Thorbecke weerde de Bisschoppen niet, omdat de Grondwet hunne toelating niet verhindert. De Koning ontslaat het ministerie, en de Heer van Hall wordt het hoofd van het nieuwe ministerie. (*) Nu is de algemeene

(*) Vooreerst spreken wij nog niet van den heer Donker. Wij achten dien heer, ofschoon wel niet het „*onstaatkundigste hoofd van Nederland*”, zooals zijn tegenwoordige collega, de heer van Hall hem steeds noemde, maar dan toch voor de politiek te *usé*, en nog te veel herstel van versche nederlagen noodig hebbende, om hem als iets meer te kunnen beschouwen, dan als satisfactie voor eene oude rancune in het tegenwoordig ministerie.

verwachting; «Wij krijgen geene Bisschoppen.» Dat is vrij natuurlijk; want de heer van Hall weerspreekt het niet; met geen ander doel *kan* deze staatsman, door de meerderheid der natie verre van bemind, op nieuw het roer van den Staat hebben aangevat.

Laat ons zien, of niet de heer van Hall onder eene valsche leus zijne vlag heeft ontrold; of zijn zwijgen niet de natie misleidt ten aanzien van het doel zijner komst; of niet de heer van Hall zelf omtrent de Bisschoppen denkt even als de heer Thorbecke; of niet nu even goed als vroeger de Bisschoppen zullen komen.

Op den 29sten November van het vorige jaar zeide de heer van Hall het volgende in de Tweede Kamer der Staten-Generaal: «Omtrent «de organisatie van de Roomsch-Katholijke «eeredienst, wenschte ik zoo mogelijk, eenige «inlichtingen van de regering te ontvangen. «Niet, wat de organisatie dier eeredienst op «zich zelve betreft: dat is, geloof ik, eene «zaak, die ons, als wetgevers, geheel vreemd «is. Ik geloof, dat, even als de Protestant-«sche, ook de Roomsch-Katholieke eeredienst «zich kan organiseren op zoodanige wijze, «als zij in hare belangen en in die van haar «geloof noodig oordeelt. Het is dan ook daar-«om, dat ik mijne vraag rigt, niet zoo zeer «tot den minister met de zaken van dit de-«partement belast, als wel tot den heer mi-«nister van Buitenlandsche Zaken, zoo hij dit «goedvindt. Ik wenschte aan de regering te «vragen, welke op dit oogenblik de aard en «de stand zijn van de onderhandelingen, tus-«schen de regering en den Pauselijken stoel «wegens dit onderwerp gevoerd. Ik doe die «vraag met de bedoeling, deels om meer te «laten uitkomen, dat, zoo ik wel geïnformeerd «ben, het denkbeeld van velen buiten deze «Kamer en welligt binnen deze Kamer, dat «er een concordaat zou gesloten, of dat daar-«van sprake zou zijn, een verkeerd, onjuist «denkbeeld is; maar ik doe het ten tweede, «omdat ik geloof, dat wij bij deze aangele-«genheid regt hebben, om te verlangen op «de hoogte gebragt te worden van de onder-«handelingen, die wegens een zoo aangelegen «onderwerp tusschen onzen staat en eene «vreemde mogendheid zouden gevoerd worden.»

De heer van Hall was alzoo, op 29 November 1852, van meening:

dat de R. C. eeredienst *zich kan organiseren op zoodanige wijs, als zij in hare belangen en in die van haar geloof noodig oordeelt;*

Dat er geen concordaat kon gesloten worden.

Dat de vertegenwoordiging het regt had, om *te verlangen op de hoogte gebragt te worden van de onderhandelingen* omtrent deze *zaak.*

Wat hebben, op deze vraag van den heer van Hall, de Ministers van R. C. Eeredienst en van Buitenlandsche Zaken geantwoord?

«Dat het bestaande concordaat zal komen «te *vervallen;* dat de onderhandelingen *alleen* «*over dit punt* hebben geloopen; dat het R. «C. Kerkgenootschap door den Heiligen Stoel «*naar goedvinden kon worden georganiseerd,* «behoudens het grondwettig toezigt tot de «handhaving der openbare orde en rust, en «de zorg, dat ieder Kerkgenootschap zich «houde binnen de palen van gehoorzaamheid «aan de wetten van den Staat.»

De heer van Hall vernam dus reeds toen niets meer en niets minder dan nu eenige dagen geleden; en toch hij zeide de Ministers «*dank voor de gedane mededeelingen.*»

De heer van Hall was dus op den 29sten November 1852 het *geheel eens* met het ministerie Thorbecke:

omtrent de onmogelijkheid, om, volgens de Grondwet, eenig concordaat, van welken aard ook, met den Heiligen Stoel te sluiten; «omtrent de *volkomen vrijheid*, die de Heilige Stoel had, om het R. C. Kerkgenootschap hier te lande *naar goedvinden te organiseren.*

Maar wat meer is: door de dankzegging van den heer van Hall voor de gedane mededeelingen, heeft hij verklaard *op de hoogte gebragt te zijn* van de onderhandelingen, tot welker kennisneming hij verklaarde het regt te hebben. Ware de heer van Hall destijds *niet* homogeen geweest met den heer Thorbecke: hij had, als volksvertegenwoordiger, wiens pligt het is *ten allen tijde* voor het belang des lands naar zijne overtuiging te waken, reeds op 29 November 1852 moeten verklaren: «dat het Ministerie in deze den verkeerden weg was opgegaan.»

Maar men heeft het land in beroering gebragt, onder voorwendsel dat men de Bisschoppen had moeten weeren. De heer van Hall, ofschoon opentlijk in de Staten Generaal verklarende, dat men ze niet weeren *kan*, niet weeren *mag*, klemde zich met beide handen aan de agitatie vast, dobberde er boven op en bereikte eindelijk als een wanhopig schipbreukeling de lang gewenschte ministriële portefeuille.

De eisch: «er zullen geen Bisschoppen zijn,» heeft van Hall gemaakt tot Minister.

De nieuwe Minister heeft evenwel zelf verklaard, dat de Bisschoppen komen moeten: *onder van Hall alzoo zullen de Bisschoppen komen zoowel als onder Thorbecke.*

Zij, die het Ministerie tot eene eervolle aftreding hebben genoopt — *verder* hebben zij het niet kunnen brengen — zijn dus alleen gebruikt als werktuigen van de politiek des heeren van Hall.

De Bisschoppen komen; maar wat wij verloren zullen hebben, zal blijken, als het weder drukpers-delicten zal regenen; als te korten zullen ontstaan; als de Coterie-geest zal boven drijven; als het beruchte zwarte boek den heer van Hall op nieuw tot boekhouder zal vinden.

De Bisschoppen zullen komen; maar de vrede en de eendragt tusschen landgenooten onderling zullen een gevoeligen knak hebben geleden.

De Bisschoppen zullen komen; maar de heer van Hall zal niet blijven: want bij die komst zinkt de grond, waarop hij staat, onder zijne voeten weg; want die grond is «*de Bisschoppen komen niet!*»

En de Bisschoppen komen wel!

Amsterdam en de heer Thorbecke.

De hoofdstad des Rijks heeft nimmer kunnen vergeten de uitdrukking, welke de heer Thorbecke eens ten haren aanzien bezigde, namelijk: dat wanneer Amsterdam de hartader van Nederland moest geacht worden te zijn, die hartader wel menigmaal flaauw heeft geklopt. Wij zullen niet beweren, dat er staatkundig doorzigt in gelegen was, om zich op dergelijke wijs 's Rijks hoofdstad tot vijand te maken. Daarentegen erkennen wij in die uitdrukking de waarheid en niets dan de waarheid, ofschoon staatkunde had mogen aanraden, die waarheid niet door een Minister van Binnenlandsche zaken te doen verkondigen.

Zoo Amsterdam zich evenwel ooit ijverig en werkzaam heeft betoond, dan is het geweest in de laatste dagen. Niet tot bevordering van de welvaart der Natie, niet tot aankweeking van liefde en eendragt in het land, zag men de hoofdstad van het Rijk nutteloos in de weer. Haar ijver, in zoo vele opzigten helaas sluimerende, werd opgewekt; maar ziekelijk opgewekt door de zucht naar wraak, wegens eene uitdrukking, die, omdat zij de waarheid, hoezeer dan ook eene bittere waarheid behelsde, juist tot betoon van meer leven, tot ontwikkeling van krachten had behooren aan te zetten. Wij zagen de hoofdstad des Rijks dezer dagen, boven alle andere steden, de vonk in het buskruid der tweedragt werpen; wij twijfelen of dit wel de rol is, die de eerste stad in Nederland moet vervullen.

Wij zullen — tenzij wij daartoe genoopt werden — thans niet door voorbeelden aantoonen, dat Nederlands hartader inderdaad, waar het groote belangen gold, menigmaal zeer flaauw heeft geklopt. Maar ter billijke beoordeeling van de gegrondheid van Amsterdams bekenden afkeer tegen den afgetreden Minister van Binnenlandsche Zaken, mogen wij niet voorbij zien, wat de heer Thorbecke voor Amsterdam heeft gedaan. Dan zal het blijken, dat Amsterdam in den heer Thorbecke een ijverig voorstander zijner belangen vond, zoo dikwerf — of liever *zoo zeldzaam* — die stad uit hare sluimering ontwaakte en een schijn van leven gaf. Want men vergisse zich niet: Amsterdam is nog groot en magtig, is nog de paarl aan de kroon van Nederland; maar dat is het erfdeel van de vlijt zijner voorvaderen. Om echter de grootste en magtigste stad, om de paarl aan de kroon van Nederland te *blijven*: daartoe verrigt Amsterdam niets, daartoe blijft het, in menig opzigt, bij menige andere stad ver ten achter.

Heeft de heer Thorbecke, omdat hij die laauwheid afkeurde, zich daarom vijandig ten aanzien van Amsterdam gedragen?

Onder zijn bestuur is de aansluiting van den Rhijnspoorweg tot stand gekomen: eene zaak van het meest overwegende belang voor Amsterdams koophandel. Hoe vele jaren spande men te vergeefs alle pogingen in, om die aansluiting tot stand te brengen! Zij, die bekend zijn met den loop der onderhandelingen, kunnen getuigen met hoeveel kracht, met hoeveel ijver, met hoeveel doorzigt de heer Thorbecke deze zaak heeft doorgezet. Hij schroomde niet, door de aanvrage van een belangrijk subsidie, het cijfer zijner begrooting aanmerkelijk te verzwaren, op het gevaar af van voor dat hooge cijfer bittere aanvallen te moeten verduren en valsche, deloyale berekeningen te moeten hooren van den heer van Hall in het bijzonder!

Eenige dagen voor zijne aftreding, toen den heer Thorbecke gewis niet meer onbekend kon zijn, wat Amsterdam niet al beproefde, om hem ten val te brengen; gaf hij op nieuw een bewijs van zijne onpartijdige belangstelling in al wat den bloei van 's Rijks hoofdstad kon bevorderen. Men kent het bestaande plan om Holland door te graven. Dat plan, wordt het uitgevoerd, zal vijftien jaren arbeid kosten. Een nieuw plan, dat ter voltooijing slechts zes jaren zou behoeven, is inmiddels ontworpen; en eene commissie van Amsterdamsche notabelen, aan wier hoofd de heer J. van Lennep stond, droeg dat nieuwe plan den heer Thorbecke voor. De Minister moest niet alleen aan deze commissie de treffendste bewijzen van hooge belangstelling in deze zaak hebben gegeven; maar hij heeft ook onmiddellijk, den eigen dag, eene commissie benoemd, bestaande uit de heeren van der Kun en Busen, ten einde der Regering omtrent deze zaak ten spoedigste rapport te doen.

Een derde feit. De nieuwe Academie van wetenschappen verlangde in het bezit te blij-

ven van de bibliotheek van het Koninklijk Instituut. Dit werd door den heer Thorbecke geweigerd, in zoo ver die bibliotheek bestond uit vakken van kunst en wetenschap, vreemd aan de vakken, die door de Academie beoefend werden.

De Minister gaf evenwel te kennen, dat het geenszins zijn plan was om die bibliotheek aan Amsterdam te ontnemen; maar dat hij het overliet aan de keuze der stedelijke regering, of die bibliotheek voortaan aan de stad dan wel aan het Athenaeum zou behooren. De eenige voorwaarde, daaraan verbonden, was dat die bibliotheek ook *ten gebruike van het publiek* zou bestemd worden.

Wij zouden deze voorbeelden van belangstelling in Neêrlands hoofdstad tot een groot getal kunnen opvoeren; voor het oogenblik echter, achten wij de door ons aangevoerde voldoende.

Overal, waar dus Amsterdam eenig bewijs van leven gaf, werd het door den Minister van Binnenlandsche Zaken ondersteund. De groote grief is wel, wij weten het, steeds geweest, dat de heer Thorbecke geen ander belang, geen ander gedeelte van ons land wilde opofferen aan Amsterdam; wij echter vinden daarin stof tot dankbaarheid. Bij een Minister van Binnenlandsche Zaken behoort voor het geringste vlek gelijke belangstelling te bestaan als voor de aanzienlijkste stad; het is zijne roeping, om eigen krachten te laten ontwikkelen en ze dan zooveel doenlijk te ondersteunen, maar niet om de krachten van den een te smoren en te onderdrukken ten voordeele van den ander, die bovendien te vadsig is, om zijne eigene krachten te gebruiken.

Amsterdam, of liever *de Amsterdamsche Coterie*, — waarvan wij, het spreekt wel van zelf, eigenlijk in dit geheele artikel alléén gesproken hebben — heeft op dit oogenblik het lang gewenschte doel bereikt. Wij hebben thans een Minister van Binnenlandsche Zaken, die elke concurrentie een *roof* noemt aan Amsterdam gepleegd; die «*de stad*» zal verheffen ten koste van het geheele land; die bij ons het bekende *Paris c'est la France* tot eene waarheid zal *willen* maken.

Het zal te bezien staan, of Nederland zich zoo iets zal laten getroosten.

Buitenlandsche Berigten.

ENGELAND.

Het Hoogerhuis heeft in den avond van den 25sten over de wet betrekkelijk de reserve-fondsen der Canadasche geestelijkheid beraadslaagd. Het amendement, door lord Derby voorgesteld, is met eene meerderheid van 39 stemmen verworpen geworden. Vervolgens is de bill aangenomen, zoodals zij door het Gouvernement was voorgesteld.

— In de zitting van het Lagerhuis van den 25sten heeft de kanselier der schatkist, op eene interpellatie betrekkelijk den stand der Turksche quaestie, verklaard: dat het Engelsche Gouvernement het grootste belang hecht aan de onschendbaarheid van het Turksche grondgebied; dat ditzelfde beginsel tot grondslag strekt van de handelingen der groote mogendheden; dat Turkije dan ook niets te vreezen heeft, wanneer het slechts waakt voor zijne binnenlandsche staatkunde; dat aan den Britschen gezant te Konstantinopel, lord Stratford Redcliffe, in dien zin instructiën gegeven zijn; dat wijders de zending van Prins Menschikoff alleen betrekking heeft op de quaestie der heilige plaatsen, en dat de Europesche vrede, ten gevolge van een en ander, hoegenaamd geen gevaar loopt van verbroken te worden.

— Door de *Niagara* zijn berigten uit New-York van den 12den, en van Boston tot den 13den April aangebragt. Op den 11den is de Senaat uiteen gegaan. Voor dat hij uiteen ging, heeft hij de benoeming van den heer Buchanan, tot gezant van Amerika in Engeland, goedgekeurd. Men zal zich welligt herinneren, dat door den heer Marcy, den minister van buitenlandsche zaken, verschillende benoemingen aan den president waren voorgelegd, die door den heer Pierce niet allen zijn goedgekeurd. Men voorzag, dat de heer Marcy dien ten gevolge zijn ontslag zou indienen. De brieven, door de *Niagara* medegebragt, melden inderdaad, dat hij zijn ontslag heeft ingediend, en het is zeer waarschijnlijk, dat dit om de opgemelde reden geschied is. De heer Marcy zou worden vervangen door den heer Cushing, den procureur-generaal, wiens plaats door den heer Dobbin zou worden ingenomen. De commodore Stockton zou minister van marine worden. — Het stoomschip *Isabel* is te Charlestown aangekomen met berigten van Havana, tot den 8sten. Men heeft den staatkundig veroordeelden het leven geschonken. Men heeft ze tot aan het schavot gebragt en daar hunne gratie voorgelezen. — De berigten uit Rio Grande van 30 Maart melden, dat Caravajal op nieuw de rivier was overgetrokken, en de stad Reijnosa had bemagtigd. Op den 31 Maart was alles rustig te San Juan de Nicaragua.

— Met de overlandpost zijn berigten uit Calcutta ontvangen van den 19den Maart, waaruit blijkt dat de wending, die de zaken in Birmah door de te Ava uitgebroken revolutie genomen hebben, nog niet tot het sluiten van den vrede geleid hadden, hoewel sedert de afzending der laatstvorige berigten tusschen de Britsche en de Birmahsche troepen geene meldenswaardige vijandelijkheden waren voorgevallen.

Met dezelfde gelegenheid zijn ook berigten uit de Britsche nederzettingen in China ontvangen. Te Hong-Kong wilde men weten, dat de stad Nanking door de opstandelingen zoude vermeesterd zijn. Dat de opstand tegen de Tartaarsche dynastie in allen gevalle een voor het gouvernement bedenkelijk voorkomen heeft verkregen, blijkt uit de door het Chinesche regeringsblad in den laatsten tijd openbaar gemaakte besluiten, waarbij onderscheiden hooge staatsambtenaren wegens het mislukken hunner pogingen tot het bedwingen van den opstand afgezet zijn.

FRANKRIJK.

De wetgevende vergadering heeft den 25sten eene openbare zitting gehouden en daarin de discussiën over het ontwerp van wet betreffende de gezworenen geëindigd. Hoewel het ontwerp nog al tegenkanting ondervond, werd het bij de stemming toch met eene overgroote meerderheid aangenomen, namelijk met 212 tegen 10 stemmen. Alvorens de vergadering scheidde, herinnerde de president, dat de zitting den 13den Mei gesloten wordt; waaruit dus blijkt, dat er aan geene prolongatie te denken valt.

Vele leden der vergadering zijn alles behalve tevreden over de onbeduidende rol die zij spelen, over het gebrek aan leven dat de discussiën kenmerkt. Deze ontevredenheid, die zich sedert eenigen tijd deed gevoelen, heeft in de laatste dagen nog meer veld gewonnen en maakt het wenschelijk, dat de regering iets doet, om in dezen staat van zaken eenige verandering te brengen.

— De maarschalk de Saint Arnaud heeft de teugels van het bewind in zijn ministerie weder opgevat en schijnt zich volmaakt wel te bevinden.

— Men verzekert, dat het eskader van de Middellandsche zee last heeft bekomen, om naar Toulon terug te keeren. Of tot dien maatregel is overgegaan, uit hoofde van den veranderden staatkundigen toestand, of uit hoofde van de schade, welke die vloot laatstelijk heeft beloopen, wordt niet medegedeeld. Men zegt, dat de Engelsche admiraal Dundas den Franschen vlootvoogd Lasure het eiland Malta zou hebben aangeboden als eene veilige schuilplaats en eene geschikte gelegenheid, om de zwaar beschadigde schepen te kalfaten. Dat aanbod zou om verschillende redenen niet zijn aangenomen.

— Het clericale orgaan, *la Voix de la Vérité*, verzekert ten stelligste, dat de Paus besloten heeft tot het aanvaarden van den togt naar Frankrijk. Het ontbreekt echter niet aan personen, die de gegrondheid dezer opgaaf in twijfel vermeenen te moeten trekken.

— Te Versailles staat eene vrouw teregt, beschuldigd van haar driejarig kind vergiftigd te hebben, door het dagelijks eene zekere hoeveelheid brandewijn te doen inzwelgen.

Binnenlandsche Berigten.

's Gravenhage, 27 April.

Ons vermoeden, in ons vorig nommer geuit, is bevonden geworden allezins gegrond te zijn. Het belangrijk schrijven, waarvan wij gewaagden, bestaat inderdaad. Reeds op 31 Maart ll. was het door den Minister Thorbecke gerigt aan de Commissarissen van de onderscheidene provinciën en van den navolgenden inhoud:

„*'s Gravenhage*, 31 Maart 1853.

„Over den onlangs door het Hof van *Rome* genomen maatregel tot instelling van bisschoppelijke zetels hier te lande, is een misverstand gerezen en mij door een' uwer ambtgenooten medegedeeld, dat mij noopt U. H. E. G. eenige inlichting te geven, ten einde daarvan, door u, waar het pas geeft, zonder van dit mijn schrijven te gewagen, zou kunnen worden gebruik gemaakt.

„Toen vóór eenigen tijd van wege het Roomsch-Catholieke kerkbestuur aan het Gouvernement het verlangen werd medegedeeld, de *missie*, en dus de ondergeschiktheid aan de congregatie de propaganda fide te Rome, door een regelmatig bisschoppelijk bestuur te doen vervangen, heeft de Regering verklaard, het beginsel der Grondwet, dat aan alle kerkgenootschappen gelijke bescherming verleent, tot volle uitvoering te willen laten komen. Evenmin als het Gouvernement de Protestanten in hunne vrijheid, om de kerkelijke inrigting zóó te regelen, als zij goed oordeelden, beperkte, dacht het dit ten aanzien der Catholieken te doen. De verlangde instelling kon dus geen bezwaar ontmoeten, onder voorwaarde, dat dan ook het concordaat verviel. Hierin stemde de Pauselijke Stoel toe.

„Het Gouvernement gaf daarbij tevens den wensch te kennen, over den tijd en de wijze van invoering vooraf te worden onderrigt, ten einde daaromtrent zijn gevoelen aan het Hof van Rome te kunnen mededeelen, en, zoo noodig, in het belang der zaak en des lands, raad te geven hoe te handelen.

„Van het juiste tijdstip en van de wijze van invoering hing alles af. Koos men het geschikte oogenblik, en voerde men stil, zonder ophef of vertoon, de nieuwe regeling in, zij kon, zonder aanstoot, zonder moeite of verzet tot stand komen. Hiertoe kon de voorlichting van het Gouvernement nuttig zijn. Het kwam er op aan, met wijsheid te werk te gaan, den prikkel van onverdraagzaamheid niet te wekken, en alle aanleiding te mijden tot vrees voor iets hetgeen op zich zelf aan de overige gezindten ten eenenmale onverschillig moest zijn.

„De Pauselijke Stoel echter heeft eerst met den slag gewaarschuwd.

„Het Gouvernement heeft van de, voor dit land weinig berekende stukken, allocutie en breve, niet dan na de uitvaardiging kennis erlangd. Evenmin is het over de bisschoppelijke zetels of over de personen geraadpleegd. Zijn er reeds benoemd? Het weet dit niet.

„Het geldt thans, te zorgen, dat bij het in werking komen der kerkelijke nieuwigheid, de nadeelige indruk, dien de vorm harer invoering kon doen ontstaan, weder worde uitgewischt. Zoodra de Regering de personen der bisschoppen zal kennen, zal het trachten voorzigtigheid, eenvoud en uiterste gematigdheid aanbevelende, door hen zoo veel mogelijk te doen goedmaken, hetgeen de curia welligt bedorven heeft. Ik meen te mogen onderstellen, dat dit niet zonder gevolg zal blijven, en dat het weldra zal blijken, dat de bisschoppelijke instelling geen den minsten wezentlijken grond kan geven voor de schrikbeelden, die sommigen zich daarvan nu schijnen te vormen.„

Men ziet alzoo, dat het Ministerie al het mogelijke heeft aangewend, om eene verderfelijke opgewondenheid van gemoederen te stillen. Het gezonde verstand der Natie zou dan ook wel gehoor hebben gegeven aan de rede.

Maar vooral in de brandpunten van opgewondenheid, in Utrecht en Amsterdam, hebben de heeren van Ewijck en Heemstra, Commissarissen des Konings in de provinciën Utrecht en Noord-Holland, *niets gedaan*, ondanks het daartoe gegeven bevel, *om het volk voor te lichten en de gemoederen tot bedaren te brengen.* Zij hebben niet het voorbeeld gevolgd van den Commissaris des Konings in Drenthe, bij voorbeeld, die onmiddellijk in de *Drentsche Gouvernementale Courant* een inlichtend, de gemoederen kalmerend artikel deed plaatsen.

Het zal, dunkt ons, hoog noodig zijn, dat vooral de Heeren van Ewijck en van Heemstra opheldering geven van hun raadselachtig gedrag; dat zij verklaren, waarom zij niet hebben opgevolgd het bevel, of wil men liever den goeden raad, die zoo zeer strekken moest ter bevordering van de eendragt en de rust in de, aan hunne zorg toevertrouwde gewesten.

Wij gelooven, dat die opheldering dringend noodig zij. Voor het oogenblik willen wij er niets meer van zeggen, dan dat door eene ronde, opene opheldering waarschijnlijk de hefboom der in beweging gebragte machinerie wat duidelijker zigtbaar zou worden.

De afgetreden voorzitter der Tweede Kamer, de Heer Dullert, heeft gisteren ochtend de eer gehad van door den Koning in een bijzonder gehoor te worden ontvangen. Z. M. heeft zich een geruimen tijd met den heer Dullert onderhouden.

De voorloopig, met de Ned. Handelmaatschappij gesloten nieuwe overeenkomst moest, volgens haar laatste artikel, op straffe van nietigheid, vóór 1 Junij e. k. door de Kamers worden bekragtigd.

Wij vernemen thans, dat de minister van koloniën die overeenkomst heeft opgezegd, zoodat zij als *niet* gesloten behoort te worden beschouwd.

De *fransche* gezant baron d'André:

die, naar het schijnt, geraadpleegd is bij de verandering van het Ministerie;

die toch *des ochtends vroeg* deze verandering naar Parijs seinde, ofschoon de afgetreden Ministers daarvan eerst *des avonds* kennis droegen;

die van al de vreemde gezanten de eenige is geweest, die zijne opwachting bij de afgetreden Ministers niet heeft gemaakt;

die, door een diplomatiek diner, het eerste hulde betoon geeft aan de conbinatie van Hall-Donker Curtius;

de fransche gezant moet, naar wij vernemen, zich in de diplomatieke kringen met zoo veel lof en zelftevredenheid over den tegenwoordigen stand van zaken in Nederland uitlaten, dat daaruit menige gevolgstrekking voor de toekomst zou te maken zijn.

Het is althans eene uitmuntende exegese op het *liberale* programma van het nieuwe Ministerie.

De *Amsterdamsche Courant* is tegenwoordig regt vrolijk: een kind, dat op de kermis een koek cadeau heeft gekregen.

Het is natuurlijk: als de commanditaire vennoot zoo een salte mortale heeft gedaan en het hem aanvankelijk wel is bekomen, dan is er reden en stof tot vrolijk zijn. Maar.... *rira bien qui rira le dernier.*

Op één punt — helaas een allerbelangrijkst punt! — heeft de *Amsterdamsche Courant* zich echter wat te vroeg vrolijk gemaakt.

Zij heeft met ophef, met declamatie aangetoond, dat de *Amsterdamsche beurs* op den dag der aftreding van het ministerie *zich had gesouteneerd!*

Met de *Amsterdamsche Courant* erkennen wij, *dat de beurs een thermometer is die onbedriegelijk is.*

Welnu dan, *Amsterdamsche Courant!* Op den dag der aftreding van het vorig ministerie stonden de $2\frac{1}{2}$ pCt. Integralen $64\frac{1}{2}$; zij stonden gisteren (de koers van heden is ons nog onbekend) $63\frac{3}{16}$.... alzoo *eene daling* van ruim *een* procent in den tijd van zes dagen!

In uwe eigene stelling bewijst deze onbedriegelijke thermometer, dat de handel ongerust is, dat het nieuwe ministerie geen vertrouwen bezit, dat men voor de toekomst bezorgdheid koestert!

Volgens de *Nederlander* hebben eenige leden der Nederduitsche Hervormde gemeente te Amsterdam een adres aan hun kerkeraad ingezonden, houdende verzoek om een bidstond.

Zij verklaren daarin, dat, toen zij onder het bewuste adres aan den Koning hunne namen plaatsten, geenerlei krenking van eenig grondwettig regt hunner R. C. landgenooten door hen verlangd werd.

„Wat wij verlangden„ zeggen ze „was een koninklijk woord van geruststelling tegen over des Pausen roemtaal, dat door eene Nederlandsche Regering van iets anders verzekering zou zijn gegeven, of op iets anders hope gegeven, dan de strikte regtvaardigheid eener staatswet, die, aan alle Godsdienstige gezindheden gelijke bescherming, gelijke vrijheid van godsdienst en regeling harer inwendige aangelegenheden waarborgt tegen gelijke verpligting, om zich van alle aanmatiging op elk gebied daar buiten zorgvuldig en naauwgezet te onthouden.„

Indien geen nieuw ministerie was opgetreden, dan zou aan het verlangen der adressanten voldaan zijn; dan zouden ze een koninklijk woord van geruststelling gelijk ze 't wenschen, hebben vernomen, dan zou hun geantwoord zijn:

„ dat de invoering van een bisschoppelijk bestuur,
„ over het R. Catholiek kerkgenootschap hier te lande,
„ als een uitvloeisel der grondwettige kerkelijke vrij-
„ heid, geene goedkeuring of erkenning van Z. M.
„ behoeft, *noch op de belangen van andere kerkgenoot-*
„ *schappen, of van den Staat invloed behoort te hebben.*
„ dat de Koning waakt en zal waken, dat door die
„ invoering niemands regten worden gekrenkt.
„ dat er alzoo bij wederzijdsche eerbiediging van
„ elks godsdienstige overtuiging geen grond tot be-
„ kommering bestaat.„

Maar het ministerie, dat dezen raad aan den Koning gaf, is door een ander verdrongen.

Welk antwoord zal nu gegeven worden?

Zal het nieuwe ministerie *meer* kunnen doen dan zijn voorganger?

Zal het de oorzaken der ergernis, de allocutie der bisschoppen kunnen wegnemen?

Die verwachting is althans opgewekt; — want zoo neen, waarom is het dan opgetreden?

Indien niets dan krachtige vertoogen tegen Rome en geruststellende woorden aan de Protestanten gegeven zullen worden, — waarom dan een ministerie ontslagen, dat reeds bezig was hetzelfde te doen?

Omdat de godsdienstige quaestie slechts het middel was, waardoor men het ministerie wilde treffen.

De Staats-commissie, ter beoordeeling der ontwerpen van wetgeving van West-Indië, bestaande uit de heeren Steenbergen, Lid van den Hoogen Raad; Brugmans, advocaat te Amsterdam; Sloet tot Oldhuis en Metman, Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal; van der Sande, Raadsheer in het Provinciaal Geregtshof in Zuid-Holland en Janssen, advocaat te dezer stede, is — naar wij vernemen — thans in zoo verre met hare taak gevorderd, dat zij alle bepalingen, het justitiewezen betreffende, in het Reglement op het beleid der Regering in West-Indië heeft herzien, en voor zoover haar wenschelijk toescheen aangevuld, zullende het rapport daaromtrent aan het Ministerie van Koloniën binnen kort worden ingediend.

Als wij niet kwalijk zijn ingelicht, moet deze herziening in een vrijgevigen zin hebben plaats gegrepen, en in zeer vele opzigten overeenkomen met de beginselen, door de meerderheid der thans ontbonden Tweede Kamer ten aanzien van dit onderwerp in hare sectiën ontwikkeld.

De heer van Hall geeft heden zijn eerste diner als minister van Buitenlandsche Zaken.

Morgen geeft de fransche gezant, en dingsdag aanstaande de engelsche gezant een diner.

H. M. de Koningin-Moeder verlaat op 7 Mei e. k. de residentie. H. M. begeeft zich het eerst naar Weimar.

De nieuwe ministers hebben bij circulaires aan de besturen, collegiën en ambtenaren, tot hunne departementen ressorterende, van hunne optreding kennis gegeven.

Bij de sluiting van het zittingjaar der Staten-Generaal van 1852—1853, zijn aanhangig gebleven de volgende wets-ontwerpen:

I. *Bij de Eerste Kamer*: 1. tot aanwijzing der middelen tot dekking van het te kort over 1848; 2. houdende bepalingen betrekkelijk het bouwen, planten en het maken van andere werken binnen zekeren afstand van vestingwerken van den Staat; 3. regeling van de strafwetgevende magt der waterschapsbesturen, enz.; 4. regeling van het muntwezen in de West-Indiën en ter kuste van Guinea; 5. regeling van den pligt der provinciën om behoeftige gemeenten te hulp te komen; 6. goedkeuring eener dading tusschen het bestuur der domeinen en de gemeente Genemuiden; 7. naturalisatie van negentien personen; 8. goedkeuring van een tractaat van vriendschap, handel en scheepvaart met de republiek Costa Rica.

II. *Bij de Tweede Kamer*. 1. vaststelling van het reglement op het beleid der regering in Nederlandsch-Indië; 2. vaststelling van een reglement op het beleid der regering in Nederlands West-Indische bezittingen; 3. regeling van 's Rijks algemeene comptabiliteit; 4. zamenstelling van de algemeene Rekenkamer en tot regeling van hare taak; 5. oprigting van eene bewaarkas; 6. bepalingen ter uitvoering van art. 187 der Grondwet (*inkwartieringen enz.*); 7. pensioen van werklieden en bedienden op daggeld, werkzaam bij inrigtingen van 's Rijks zee- en landmagt; 8. wijzigingen in enkele bepalingen der algemeene wet op het heffen der regten van in-, uit- en doorvoer enz. van 25 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 38); 9. regeling van het armbestuur; 10. regeling der benoembaarheid van vreemdelingen tot landsbedieningen; 11. duurzame regeling van het beheer der gelden wegens verstrekkingen; 12. bijdragen ter bevordering van den aanleg van het uitwaterings-kanaal van Grave naar den Amer en van het scheepvaart-kanaal tusschen Assen en Groningen; 13. regeling van het toezigt op de landverhuizers; 14. opening van eenen nieuwen termijn ter vervulling der formaliteiten, bedongen bij art. 9 der wet van 28 Julij 1850 (*naturalisatie*); 15. regeling der verantwoordelijkheid van de hoofden der ministeriële departementen; 16. regeling van het fonds van koopprijzen van domeinen, dienst 1852; 17. wijziging van hoofdstuk IX *B* der staatsbegrooting van 1853 (*Postkantoor te Amsterdam*); 18. regeling van het gebruik van het koloniaal batig slot over 1851 (*kindergelden enz.*); 19. Wijziging van hoofdst. VI der staatsbegrooting van 1852. 20. bekrachtiging eener met de Nederl. Handel-Maatschappij gesloten overeenkomst; 21. wijziging van hoofdst. III der staatsbegrooting van 1852 (*onderstand van behoeftige Nederlanders buiten 's lands*); 22. naturalisatie van 10 personen; 23. regeling van de zamenstelling der regterlijke magt en van het beleid der justitie; 24. verzekering der uitvoering van sommige voorschriften van plaatselijke verordeningen.

Waarlijk, het tijdstip van de ontbinding is, in h belang des lands, al zeer juist gekozen!!!

De *Zwolsche Courant* meldt, dat de voorgenomen werken der Overijsselsche kanalisatie-maatschappij binnen den kring der vesting Deventer, door het Departement van Oorlog goedgekeurd zijn, en dat oo eerlang het project der sluizen in de derde secti door den ingenieur-directeur zal worden ingezonden. De kunstwerken in de tweede sectie zullen binnen ko aanbesteed worden.

Laatste Berigten.

De *Staats-Courant*, den datum dragende van morgen, bevat al de stukken, die ten aanzien van de regeling der R. C. aangelegenheden hier te lande, me het Hof van Rome zijn gewisseld.

Boven die lange serie stukken, — waarvan wel he doel niet kan zijn, dat het *publiek* er kennis mede make, omdat zij in het *fransch* en LATIJN zijn afgedrukt — staat de volgende aanhef:

„Ter voldoening aan de bevelen des Konings word het volgende medegedeeld:

„De Koning WAS altijd van meening GEWEEST, en heeft zulks herhaaldelijk te kennen doen geven in antwoord op verschillende voordragten van den toenmaligen Minister van Buitenlandsche Zaken en adviezen van den Raad van Ministers,

„dat er geen verschil bestaat daarover, dat volgens de beginselen der Grondwet, de Roomsch-katholijke kerk hier te lande de vrijheid heeft haren inwendigen toestand naar verkiezing te regelen, behoudens het toezigt der Regering tot behoud van orde en rust, en tot handhaving der wetten.

„De vraag was alleen, hoe de nadere regeling van de Roomsch-katholijke kerkelijke inrigting in het aanwezen zou geroepen worden.

„Met betrekking tot die vraag was verschil; en volstandig heeft Zijne Majesteit den aandrang wederstaan, die van den 4den Mei 1850 af bestond, om het initiatief daartoe van wege Zijne Majesteit te doen uitgaan, hetgeen dan ook dien ten gevolge zelfs zijdelings niet heeft mogen geschied zijn.„

De lijst der medegedeelde stukken bedraagt het getal van negentien.

Voor dit oogenblik zij het voldoende aan te merken, dat daaruit blijkt:

dat de Heer Liederkerke, onze gezant te Rome, *eerst den* 12den *Maart* den Minister van Buitenlandsche Zaken toezond de allocutie van den Paus, *die den zevenden bevorens reeds te Rome door den Paus was uitgesproken;*

„dat het afgetreden Ministerie alzoo, niet tijdig ingelicht, *noch door den gezant*, *noch door het Hof van Rome*, ook onmogelijk *de bekendmaking der allocutie heeft kunnen weêren;*

„dat het afgetreden Ministerie den *grondwettigen weg* tot het einde toe is blijven bewandelen;

dat eindelijk in die stukken geene reden hoegenaamd is te vinden, waarom, *ten opzigte van de regeling der R. C. aangelegenheden hier te lande*, het ministerie is ontslagen;

en dat, wanneer het nieuwe Ministerie doen zal, wat het in zijn programma zegt te *zullen* doen en alzoo de Grondwet in *liberalen zin uitvoeren*, ook nu niet anders kan gehandeld worden, dan tot dusver *gehandeld is.*

De heer Mr. J. A. Roijen, Commissaris des Konings in de provincie Groningen, is heden middag in de residentie aangekomen.

Advertentiën.

JOH. NOMAN en ZOON te *Zalt-Bommel*, hebben aan H.H. inteekenaren verzonden, n°. 4 der

MAANDELIJKSCHE KRONIJK.

GESCHIEDENIS VAN DEN DAG,

MET PORTRET VAN Mr. J. R. THORBECKE,

MET LEVENSSCHETS

Geregeld ziet de MAANDELIJKSCHE KRONIJK op den 20sten van elke maand, met een Portret het licht. Niet dan per Jaargang wordt dit werk afgeleverd, zoodat geene afzonderlijke nommers verkrijgbaar zijn. — De aflevering met een fraai portret kost slechts

DERTIG CENTEN.

Geen maandwerk in Nederland, is zoo goedkoop, en dat de lezers van alle standen zóó op de hoogte houdt van al wat er dagelijks voorvalt, als deze KRONIJK.

Bij JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.